

POLITIKA BOJA PROTI PODVODOM

v rámci Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky¹

Úvod

Slovenská inovačná a energetická agentúra ako sprostredkovateľ investícií a reforiem (ďalej aj „SIEA“ alebo „Sprostredkovateľ“) v rámci Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (ďalej len „POO“) sa zaväzuje zachovávať vysoké právne, etické a morálne štandardy, dodržiavať zásady integrity, objektivity a čestnosti a vďaka spôsobu, akým vykonáva svoju činnosť chce byť vnímaná ako **subjekt, ktorý bojuje proti podvodom a korupcii**. Tento záväzok je spoločný pre všetkých zamestnancov. Cieľom tejto politiky je podporiť kultúru, ktorá odrádza od podvodnej činnosti a uľahčiť prevenciu a odhaľovanie podvodov, ako aj tvorbu postupov, ktoré pomôžu pri vyšetrovaní podvodov a súvisiacich trestných činov a ktoré zabezpečia, že sa takéto prípady riešia včas a vhodným a zodpovedným spôsobom.

V súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (ďalej len „mechanizmus“), je na zodpovednosti členských štátov zabezpečiť, aby sa mechanizmus vykonával v súlade s príslušným právom EÚ a vnútroštátnym právom. S cieľom aplikovať uvedenú zodpovednosť v praxi má Sprostredkovateľ zabezpečený systém postupov a vnútornej kontroly zabráňujúci zneužívaniu podpory z prostriedkov mechanizmu vrátane systému pozastavenia alebo ukončenia poskytovania pomoci z prostriedkov mechanizmu a vymáhania neoprávnené vyplatených súm.

Sprostredkovateľ v rámci POO má zabezpečené externé a interné mechanizmy na **oznamovanie podvodov, korupčného správania sa a situácií, pri ktorých dochádza ku konfliktu záujmov**.

Pojem podvod sa bežne používa na opísanie širokej škály prehreškov vrátane krádeží, korupcie, sprenevery, úplatkárstva, podplácania, falšovania, skresľovania, kolúzie, prania špinavých peňazí a zamlčovania dôležitých skutočností (napr. konflikt záujmov). Často sa s ním spája podvodné konanie s cieľom osobného zisku, zisku pre blízke osoby, prepojené osoby alebo tretie strany a zároveň strata pre inú stranu.

Pri rozlišovaní podvodu od nezrovnalostí zohráva kľúčovú úlohu úmysel. Podvod nemá iba potenciálny finančný dopad, ale môže poškodiť aj povesť organizácie zodpovednej za efektívne a účinné riadenie prostriedkov mechanizmu. Tento aspekt je mimoriadne dôležitý v prípade organizácií verejnej správy zodpovedných za efektívne a účinné riadenie prostriedkov mechanizmu. Nezrovnalosťou sa rozumie akékoľvek porušenie práva EÚ alebo vnútroštátneho práva týkajúceho sa jeho uplatňovania, vyplývajúce z konania alebo opomenutia subjektu zapojeného do vykonávania POO, dôsledkom čoho je alebo by bol negatívny dopad na rozpočet EÚ zaťažením všeobecného rozpočtu neoprávneným výdavkom. Pod pojmom nezrovnalosť sa rozumie aj podozrenie z nezrovnalosti.

Pod pojmom korupcia sa chápe zneužitie právomoci na vlastné obohatenie.

Ku konfliktu záujmov dochádza vtedy, keď je ohrozený nestranný a objektívny výkon úradných funkcií z dôvodov, medzi ktoré patrí rodinný život, citový život, politická spriaznenosť alebo spriaznenosť na základe štátnej príslušnosti, ekonomický záujem alebo akýkoľvek iný spoločný záujem, napr. so žiadateľom alebo prijímateľom prostriedkov mechanizmu.

¹ Vyhlásenie o politike boja proti podvodom, spolu s postupmi na primerané hodnotenie rizík podvodov a zavedenie účinných a primeraných opatrení na boj proti podvodom prostredníctvom akčného plánu (v prípade, že čisté riziko po zohľadnení opatrení je významné alebo kritické), predstavujú kľúčové súčasti programu alebo stratégie Sprostredkovateľa na boj proti podvodom.

Zodpovednosti na úrovni Sprostredkovateľa

Na úrovni Sprostredkovateľa bola zodpovednosť za riadenie rizík podvodu delegovaná na riadiacich zamestnancov príslušných odborov/útvarov, a to najmä zodpovednosť za:

- vykonávanie pravidelného preskúmania rizík podvodov v rámci jednotlivých kľúčových procesov v spolupráci s tímom podriadených zamestnancov – jednotlivé odbory/útvary zodpovedné za posudzovanie a implementáciu projektov;
- koordináciu riadenia rizík podvodu a vytvorenie účinnej politiky boja proti podvodom a riešenia podvodov – jednotlivé odbory/útvary zodpovedné za riadenie a metodiku;
- zabezpečenie informovanosti zamestnancov o podvodoch a ich odbornej prípravy – jednotlivé odbory/útvary zodpovedné za vzdelávanie zamestnancov, riadenie a metodiku;
- zabezpečenie, aby Sprostredkovateľ bezodkladne odovzdal vyšetrowanie prípadov podvodov príslušným vyšetrovacím orgánom – jednotlivé odbory/útvary zodpovedné za riešenie nezrovnalostí;
- zabezpečenie, aby Sprostredkovateľ na základe výsledkov zisťovania, identifikácie, analýzy, posúdenia a vyhodnotenia korupčných rizík a protikorupčných opatrení, predložených jednotlivými útvarmi Sprostredkovateľa vypracoval zoznam korupčných rizík a protikorupčné opatrenia zapracoval do Protikorupčného programu SIEA – odbor kontroly.

Vlastníci procesov sú zodpovední za každodenné riadenie rizika podvodov a akčných plánov (v prípade, ak čisté riziko po zohľadnení opatrení je významné alebo kritické), najmä za:

- zabezpečenie, aby existoval zodpovedajúci systém vnútornej kontroly a prijímania nápravných opatrení v ich oblasti pôsobnosti,
- predchádzanie podvodom a ich odhaľovanie,
- zaistenie náležitej starostlivosti a vykonávanie preventívnych opatrení v prípade podozrenia z podvodu,
- prijímanie nápravných opatrení vrátane prípadných administratívnych sankcií, ak sú potrebné,
- zabezpečenie, aby v rámci ich pôsobnosti bol každý zamestnanec informovaný o možných rizikách vzniku podvodov.

Zamestnanci Sprostredkovateľa sú povinní sledovať výskyt indikátorov podvodu (tzv. červených vlajok), ktoré upozorňujú na možnú podvodnú aktivitu a reagovať na ne².

Zodpovednosti na úrovni Národnej implementačnej a koordinačnej autority (NIKA)

NIKA pri vykonávaní finančnej kontroly aktívne overuje aj možný výskyt závažných nezrovnalostí akými sú podvod, korupcia, konflikt záujmov a dvojité financovanie z prostriedkov mechanizmu. Vo vyhlásení riadiaceho subjektu, ktorý NIKA vypracováva aj na základe čiastkových vyhlásení od sprostredkovateľov, identifikuje všetky zistené porušenia a špecifikuje primerané opatrenia.

² Potenciálne rizikové indikátory zamestnanci zohľadňujú v rámci výkonu kontroly projektov.

Ohlasovanie podvodov

Sprostredkovateľ má zavedený systém oznamovania podvodov a podozrení z korupcie a inej protispoločenskej činnosti, a to interne aj externe vrátane Európskemu úradu pre boj proti podvodom:

- podávanie oznámení o protispoločenskej činnosti je možné:
 - a) v písomnej forme na adresu Slovenská inovačná a energetická agentúra, zodpovedná osoba, Odbor kontroly, Bajkalská 27, 827 99 Bratislava. Písomné oznámenie oznamovateľ podáva v uzatvorenej obálke s označením: „NEOTVÁRAŤ – OZNÁMENIE PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI“, na základe čoho sú zamestnanci podateľne povinní uvedenú zásielku neotvárať, naskenovať ju do elektronického systému správy registratúry (fabasoftu) neotvorenú a súčasne v neporušenom stave ju postúpiť priamo zodpovednej osobe. Oznámenie, ktoré prijala osoba odlišná od zodpovednej osoby, je táto povinná bezodkladne postúpiť na vybavenie zodpovednej osobe, alebo
 - b) elektronicky na e-mailovú adresu oznamenia@siea.gov.sk, alebo
 - c) ústne, kedy oznamovateľ môže požiadať o osobné stretnutie, pričom zodpovedná osoba je povinná uskutočniť stretnutie bezodkladne, najneskôr do 7 kalendárnych dní odo dňa požiadania. Zodpovedná osoba pri ústnom oznámení skutočností vyhotoví zápisnicu o ústnom oznámení, pričom ponúkne oznamovateľovi možnosť skontrolovať jej obsah, prípadne ho opraviť a potvrdiť ju svojím podpisom.

Ak oznamovateľ podá oznámenie anonymne, môže zodpovednej osobe uviesť anonymnú e-mailovú adresu, prostredníctvom ktorej môže naďalej komunikovať a zodpovedať na prípadné otázky. Zodpovedná osoba je zároveň povinná potvrdiť prijatie oznámenia a informovať oznamovateľa o výsledku preverenia oznámenia prostredníctvom tejto e-mailovej adresy.

- **podávanie oznámení o podvodnom správaní** v súvislosti s realizáciou projektov financovaných z POO je možné na <https://www.planobnovy.sk/kontakt/nahlasovaniepodvodneho-spravania/>;
- **anonymné, resp. neanonymné³** nahlasovanie korupcie cez antikorupčnú linku zriadenú Úradom vlády SR uvedenú na <https://www.bojprotikorupcii.gov.sk/antikorupcna-linka/> alebo písomným podaním na e-mailovú adresu: bpk@vlada.gov.sk; na stránke <https://www.bojprotikorupcii.gov.sk/kam-oznamit-korupciu/> sú uvedené aj ďalšie kontakty, na ktoré je možné nahlásiť podozrenie z korupcie;
- **anonymné, resp. neanonymné⁴** nahlasovanie podozrení z nezrovnalostí na e-mailovú adresu zriadenú Úradom vlády SR - nezrovnalosti@vlada.gov.sk (potrebné náležitosti zasielaného podnetu sú uvedené na webovom sídle <https://www.olaf.vlada.gov.sk//nahlasovanie-podozreni-z-nezrovnalosti-pri-cerpaniprostriedkov-eu/>);

³ Forma nahlasovania podozrenia môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od toho, či chce byť ohlasovateľ informovaný o výsledku prešetrenia. Ak áno, uvedie svoje kontaktné údaje (meno, priezvisko, adresa, telefón, prípadne emailová adresa - v súlade s pokynmi uvedenými na webovom sídle Úradu vlády SR).

⁴ Forma nahlasovania potenciálneho rizika môže byť anonymná aj neanonymná v závislosti od možnosti identifikácie ohlasovateľa na základe e-mailovej adresy.

- **neanonymné nahlasovanie**⁵ podozrení z trestných činov (najmä podozrení z podvodu v zmysle Dohovoru⁶) alebo inej nezákonnej činnosti, s dopadom na finančné prostriedky EÚ a SR na e-mailovú adresu infoirq@minv.sk zriadenú NAKA Prezídia policajného zboru, pracovisko Národná protikorupčná jednotka v spolupráci s OCKÚ OLAF;
- **anonymné** nahlasovanie podozrení z podvodov a nezrovnalostí s dopadom na finančné prostriedky EÚ na OLAF https://fns.olaf.europa.eu/main_sk.htm.

O podozreniach z podvodu alebo korupcie môže ktokoľvek informovať európsky OLAF.

Všeobecné pravidlo pri oznamovaní podozrenia z podvodu alebo korupcie je:

„Čím včasnejšie a konkrétnejšie informácie sú, tým lepšie“.

Zároveň by sa mali predložiť aj všetky dostupné dokumenty na podloženie informácií. OLAF možno kontaktovať vo všetkých úradných jazykoch prostredníctvom rôznych kanálov.

Všeobecné kontaktné údaje (telefónne čísla, poštová adresa, webové formuláre) sú zverejnené na: https://ec.europa.eu/anti-fraud/contacts/general-contacts_sk.

Všetky oznámenia sa budú riešiť v najprísnejšej tajnosti a v súlade so zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Postupy Sprostredkovateľa pri identifikovaní podvodného konania

- V prípade podozrenia z korupcie a inej protispoločenskej činnosti u zamestnancov Sprostredkovateľa (napr. poškodzovania finančných záujmov Európskej únie podľa § 261 až 263 Trestného zákona; machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 až 268 Trestného zákona; trestných činov verejných činiteľov podľa § 326 až 327a Trestného zákona a korupcie podľa: § 328 - 331 Trestného zákona - prijímanie úplatku; § 332 – 335 Trestného zákona - podplácanie; § 336 Trestného zákona - nepriama korupcia) sú zamestnanci Sprostredkovateľa povinní túto skutočnosť oznámiť zodpovednej osobe v písomnej forme alebo elektronicky, ktorá plní úlohy zamestnávateľa pri podávaní, preverovaní a evidovaní oznámení súvisiacich s protispoločenskou činnosťou. Zodpovedná osoba v prípade potvrdenia podozrenia zabezpečí písomné oznámenie tejto skutočnosti orgánom činným v trestnom konaní (napr. Generálna prokuratúra SR, Prezídium policajného zboru – NAKA).
- V prípade porušenia pravidiel a postupov vo verejnom obstarávaní, Sprostredkovateľ zistené nedostatky/nezrovnalosti nahlasuje Úradu pre verejné obstarávanie alebo orgánom príslušným konať v danej veci (napr. Protimonopolnému úradu SR v prípade nedodržania pravidiel hospodárskej súťaže).
- Manažéri Sprostredkovateľa evidujú podozrenie z podvodu v súlade s postupmi upravenými vo vecne príslušných záväzných dokumentoch.
- Sprostredkovateľ je povinný zabezpečiť zaznamenanie, nahlásenie a nápravu všetkých zistených nedostatkov alebo nezrovnalostí.
- Sprostredkovateľ v rámci čiastkového vyhlásenia riadiaceho subjektu podáva informácie o tom, či v rámci vykonaných auditov boli/neboli zistené porušenia týkajúce sa podvodu, korupcie alebo

⁵ Forma nahlasovania je neanonymná, nakoľko jednou z informácií, ktoré má zasielaný podnet z dôvodu eliminácie neopodstatnených, resp. neoveriteľných podnetov obsahovať, je kontakt na osobu, ktorá podozrenie z nezrovnalosti identifikovala.

⁶ Dohovor o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev vypracovaný na základe článku K. 3 Zmluvy o Európskej únii.

konfliktu záujmov. V prípade, ak porušenia boli zistené, Sprostredkovateľ ich identifikuje a špecifikuje primerané opatrenia.

Opatrenia proti podvodom

Sprostredkovateľ zaviedol primerané opatrenia proti podvodom na základe dôkladného hodnotenia rizík podvodov. Na zisťovanie rizikových operácií používa aj IT nástroje (napr. ARACHNE) a zabezpečuje, aby si zamestnanci boli vedomí rizík protispoločenského konania a absolvovali odborné vzdelávanie v tejto oblasti.

Sprostredkovateľ dôrazne a promptne skúma všetky prípady podozrení z podvodu a prípady skutočných podvodov, aby v prípade potreby zlepšil vnútorný systém riadenia a kontroly. Hodnotenie rizík podvodu sa vykonáva zväčša na ročnej báze a nástroj pokrýva pravdepodobnosť a dopad špecifických a bežne známych rizík podvodu, ktoré sa dotýkajú troch kľúčových oblastí:

- Výber prijímateľov
- Implementácia a kontrola
- Platby

Záver

Podvod sa môže prejavovať mnohými spôsobmi. **Sprostredkovateľ uplatňuje politiku nulovej tolerancie voči podvodom** a má zavedený spoľahlivý systém kontroly, ktorý je navrhnutý tak, aby sa v najväčšej možnej miere predchádzalo podvodom a aby sa zabezpečilo ich odhalenie a náprava dôsledkov v prípade, že k nim dôjde.